

Ny Tantara Miafin'ny Andininy Faha-40 — Nomery Faha-24

Ezekiela Nomera Dimy

Jeff Pippenger
2026-08-10

Ao amin'ilay andalan-teny ao amin'ny Testimonies, boky fahadimy, izay efa nodinihintsika nandritra ny lahatsoratra vitsivitsy izao, dia ampahafantarina antsika ny amin'ny fahitana ny tempoly nomena an'i Ezeikiela sy Isaia ary Jaona:

“Ireo lesona ireo dia ho tombontsoantsika. Mila mampiorina ny finoantsika amin'Andriamanitra isika, fa eo anoloantsika indrindra izao ny andro iray izay hizaha toetra ny fanahin'ny olona. Kristy, teo ambonin'ny Tendrombohitra Oliva, dia namerina ny fitsarana mahatahotra izay hialoha ny fiaviany fanindroany hoe: ‘Hahare ady sy siosion-dresaka ny amin'ny ady ianareo.’ ‘Hisy firenena hitsangana hanohitra firenena, ary fanjakana hanohitra fanjakana; ary hisy mosary sy areti-mandringana ary horohoron-tany any amin'ny tany samihafa. Izany rehetra izany no fiandohan'ny fahoriana.’ Na dia nahazo fahatanterahana ampahany aza ireo faminaniana ireo tamin'ny fandravana an'i Jerosalema, dia mihatra mivantana kokoa amin'ny andro farany izy ireo.”

Ny Fahasivin'ny Av

Ny Tisha B'Av, izay midika hoe “ny Fahasivin'ny Av” amin'ny teny Hebreo, dia andro jiosy fahatsiarovana ny fandravana ny Tempoly Voalohany nataon'ny Babiloniana tamin'ny 586 tal. J.K. sy ny Tempoly Faharoa nataon'i Titosy tamin'ny taona 70. Samy nitranga tamin'io daty iray eo amin'ny tetiandro io ireo fandravana roa ireo—dia ny andro faha-9 amin'ny volana hebreo Av (izay matetika mifanojo amin'ny volana Jolay na Aogositra amin'ny tetiandro Gregoriana). Rehefa ampifandraisin'i Rahavavy White amin'ny “fotoana izay hizaha toetra ny fanahin'ny olona” amin'ny andro farany ny fandravana an'i Jerosalema, dia asongadiny fa fandravana roa no resahina, izay samy maneho mialoha ny lalàna Alahady ho avy tsy ho ela.

Ny andininy fahenina ambin'ny folo ao amin'ny Daniela toko faha-iraika ambin'ny folo dia maneho io lalàna alahady io, ary mifanaraka amin'ny andininy faha-iraika amby efapolo. Ao amin'ny Ezeikiela, ny fandravana an'i Jerosalema dia ampiasaina hanehoana ny fisarahan'ny virijina hendry sy ny virijina adala amin'ny fotoanan'ny lalàna alahady. Babo tany Babilona i Ezeikiela, raha nentina tamin'ny fomba mahagaga ho any Jerosalema izy mba hijery izany fisarahana izany indrindra ao amin'ny toko fahavalo ka hatramin'ny toko faha-iraika ambin'ny folo.

Ary tonga tamin'ny taona fahenina izany, tamin'ny volana fahenina, tamin'ny andro fahadimy tamin'ny volana, raha nipetraka tao an-tranoko aho, ary ny loholon'ny Joda nipetraka teo anatrehako, dia nilatsaka teo amboniko teo ny tànan'i Jehovah Tompo. Dia nijery aho, ka indro, nisy endrika tahaka ny fisehon'ny afo: hatramin'ny fisehon'ny valahany midina dia afo;

ary hatramin'ny valahany miakatra dia tahaka ny fisehon'ny famirapiratana, tahaka ny lokon'ny ambra. Ary natsotrany ny endriky ny tana, ka noraisiny tamin'ny volon-dohako iray fitana aho; ary ny fanahy nampakatra ahy teo anelanelan'ny tany sy ny lanitra ka nitondra ahy tamin'ny fahitan'Andriamanitra ho any Jerosalema, ho eo am-baravaran'ny vavahady anatin'ny izay mitodika any avaratra; teo no nisy ny fitoeran'ilay sarin'ny fialonana, izay mampahasaro-piaro. Ezekiela 8:1–3.

Ny toko efatra, dia ny toko valo ka hatramin'ny iraka ambin'ny folo, dia famaritana ny fisarahana; ary i Rahavavy White, raha nanazava ny Ezekiela sivy, dia mampahafantatra fa tsy vitan'ny hoe ilay fanisiana tombo-kase ihany no mitovy amin'ny ao amin'ny Apokalypsy toko fahafito, fa i Jerosalema koa dia maneho ny fiangonana Advantista Mitandrina ny Andro Fahafito Laodiseana amin'ny andro farany.

“Ireo sokajin'olona izay tsy mahatsiaro alahelo noho ny fihemoran'ny fiainany ara-panahy, na tsy mitomany noho ny fahotan'ny hafa, dia hajanona tsy hahazo ny tombo-kasen'Andriamanitra. Ny Tompo dia maniraka ny irany, dia ireo lehilahy mitondra fitaovam-pamonoana eny an-tanany hoe: ‘Mankanesa manaraka azy mamaky ny tanana, ka mamonoa: aoka tsy hiantra ny masonareo, ary aza mamindra fo ianareo: vonoy tsy misy avotra na antitra na tanora, na zatovovavy, na zaza madinika, na vehivavy: fa aza manakaiky izay olona rehetra misy ny marika aminy; ary atomboy eo amin'ny fitoerako masina. Dia natombony tamin'ireo anti-panahy izay teo anoloan'ny trano izany.’”

“Eto no ahitantsika fa ny fiangonana—dia ny fitoeran-masin'ny Tompo—no voalohany niharan'ny kapoky ny fahatezeran'Andriamanitra. Ireo anti-panahy, dia ireo izay nomen'Andriamanitra fahazavana lehibe sy nijoro ho mpiambina ny tombontsoa ara-panahin'ny vahoaka, dia namadika ny fitokisana napetraka taminy. Naka ny toerana izy ireo fa tsy ilaintsika ny miandry fahagagana sy ny fisehoana miharihary amin'ny herin'Andriamanitra tahaka ny tamin'ny andro taloha. Niova ny andro. Ireo teny ireo no manamafy ny tsi-finoany, ka hoy izy: Ny Tompo tsy hanao ny tsara, ary tsy hanao ny ratsy koa Izy. Be famindram-po loatra Izy ka tsy hamangy ny vahoakany amin'ny fitsarana. Noho izany, “Fiadanana sy fandriampahalemana” no antso avo ataon'ny lehilahy izay tsy hanandratra ny feony intsony tahaka ny anjomara hampiseho amin'ny vahoakan'Andriamanitra ny fahadisoany sy amin'ny taranak'i Jakoba ny fahotany. Ireo alika moana izay tsy nety nivovo ireo no mahatsapa ny famaliana marina ataon'Andriamanitra voatafintohina. Lehilahy, zatovovavy ary zaza madinika dia samy levona miaraka avokoa.”

“Ny fahavetavetana izay nampisento sy nampitomany ny mahatoky dia izay ihany no azon'ny mason'olombelona voafetra fantarina; nefa lavitra noho izany, ny fahotana ratsy indrindra, dia ireo izay nampirehitra ny fahasaro-piaron'ilay Andriamanitra madio sy masina, no tsy naseho. Ilay Mpandinika lehibe ny fo dia mahalala ny fahotana rehetra atao amin'ny miafina ataon'ireo mpanao ratsy. Tonga mahatsiaro ho azo antoka ao amin'ny fitaka ataony ireo olona ireo ary, noho ny fahari-pony, dia manao hoe: tsy mahita ny Tompo; ary avy eo dia manao toy ny hoe efa nahafony ny tany Izy. Fa Hitan'ilay Tompo ny fihatsarambelatsihiny, ary hasehony eo anatrehan'ny hafa ireo fahotana izay notandreman'ny fatratra hafanina.”

“Tsy misy fahambonian-toerana, voninahitra, na fahendrena araka izao tontolo izao, na toerana eo amin’ny raharaha masina, izay hahasakana ny olona tsy hahafoy ny foto-kevitra marina rehefa avela ho eo ambanin’ny fitaky ny fony izy. Ireo izay noheverina ho mendrika sy marina dia hita fa lohandohan’ny fivadiham-pinoana sady tonga fanehoana ny tsy firaharahiana sy ny fanararaotana ny famindram-pon’Andriamanitra. Ny lalany ratsy dia tsy holeferiny intsony, ary amin’ny fahatezerany no hitondrany azy, tsy misy famindram-po.”

“Miaraka amin’ny fisalasalana no anesoran’ny Tompo ny fanatrehany amin’ireo izay efa notahina tamin’ny fahazavana lehibe sy izay efa nahatsapa ny herin’ny teny teo am-panompoana ny hafa. Izy ireo dia mpanompony mahatoky fahiny, nankasitrahana tamin’ny fanatrehany sy ny fitarihany; nefa niala taminy izy ireo ka nitarika ny hafa ho amin’ny fahadisoana, ary noho izany dia tafiditra eo ambanin’ny tsy fankasitrahana’Andriamanitra.”
Testimonies, volume 5, 211, 212.

Ny bokin’i Ezekiela manontolo dia apetraka ao anatin’ny tontolon-kevitra ny fandravana an’i Jerosalema. Ao amin’ny fijoroana vavolombelon’i Ezekiela dia voamarika manokana ny fahirano nataon’i Nebokadnezara izay naharitra herintaona sy tapany, kanefa ny “fampiharana mivantana kokoa” ny fampitandreman’i Jesosy ao amin’ny Matio toko faha-efatra amby roapolo dia amin’ny andro farany. Ao amin’i Ezekiela dia hita ao amin’ny toko faha-efatra amby roapolo izany tsipika fahamarinana izany.

15 Janoary 588 talohan’i JK

Ary tamin’ny taona fahasivy, tamin’ny volana fahafolo, tamin’ny andro fahafolon’ny volana, dia tonga tamiko ny tenin’i Jehovah nanao hoe: Ry zanak’olona, soraty ho anao ny anaran’izao andro izao, dia ity andro ity mihitsy; fa ny mpanjakan’i Babylona dia namely an’i Jerosalema tamin’ity andro ity mihitsy. Ezekiela 24:1, 2.

Tamin’io daty io, izay voaorina koa amin’ny vavolombelona ara-Baiboly hafa, dia nanomboka ny fahirano naharitra valo ambin’ny folo volana. Ny tenin’i Jehovah izay tonga tamin’i Ezekiela tamin’izany daty izany dia nahitana ny fanoharana ny amin’ilay tanàna mpandatsa-dra, izay aseho amin’ny vilany mangotraka arahin’ny afo lehibe. Mazava fa io fanoharana io dia maneho ny fitsarana hihatra amin’i Jerosalema, ary ao amin’io toko io ihany dia arahin’ny fahafatesan’ny vadin’i Ezekiela tampoka noho ny kapoka izany, ho famantarana fa efa nanomboka ny fahirano izay hitarika amin’ny fandravana ny fitoerana masina.

Ary tonga tamiko ny tenin’i Jehovah nanao hoe: Ry zanak’olona, indro, esoriko aminao tampoka ny irin’ny masonao; nefa aza misaona ianao, na mitomany, ary aoka tsy hilatsaka ny ranomasonao. Misentoa mangina, aza manao fisaonana noho ny maty, fehezo eo amin’ny lohanao ny satro-boninahitrao, ary ataovy eo amin’ny tongotrao ny kapanao, ary aza manarona ny molotrao, ary aza mihinana ny mofon’ny olona. Dia niteny tamin’ny olona aho nony maraina; ary nony hariva dia maty ny vadiko; ary nony maraina koa dia nataoko araka izay nandidiana ahy. Ezekiela 24:15–18.

Dia nanontany an’i Ezekiela ny amin’ny hevitr’ilay fanoharana sy ny fahafatesan’ny vadiny ny vahoaka nanodidina azy.

Ary hoy ny olona tamiko: Tsy hambaranao aminay va izay hevitr'izany zavatra izany ho anay, no anaovanao izany? Dia namaly azy aho hoe: Tonga tamiko ny tenin'i Jehovah nanao hoe: Mitenena amin'ny taranak'Isiraely hoe: Izao no lazain'i Jehovah Tompo: Indro, hataoko ho voaloto ny fitoerako masina, dia ilay reharehan'ny herinareo sy irin'ny masonareo ary iantran'ny fanahinareo; ary ny zanakalahinareo sy ny zanakavavinareo izay nilaozanareo dia ho lavon'ny sabatra. Ezekiela 24:19–21.

Ny vadin'i Ezekiela sy ny fitoerana masina dia samy ambaran'io andalan-teny io ho ny “fanirian'ny masonao.” Ny mpahay tantara ara-Baiboly dia milaza fa naharitra valo ambin'ny folo volana ny fahirano, fa ny fahiranon'i Cestius sy i Titus kosa naharitra efa-taona hatramin'ny taona 66 ka hatramin'ny taona 70. Ny fanisana akaiky ny fotoana manomboka amin'ny fahirano voalohan'i Cestius ka hatramin'ny fandravana dia telo taona sy tapany, kanefa rehefa ampiharina ny “inclusive reckoning,” izay fampiharana ampiasaina matetika indrindra ao amin'ny Baiboly, dia efa-taona izany. Ny fahafantarana fa samy manan-kery ireo fanisana roa ireo dia mamela antsika hahita na ny telo taona sy tapany hatramin'i Cestius ka hatramin'i Titus, ary koa ny efa-taona.

Manana vavolombelona roa momba ny lalàn'ny Alahady isika ao amin'ireo fandravana roa an'i Jerosalema, ary ny antsipirihan'ireo tantara roa tonta ireo dia tsy maintsy ampiharina amin'ilay lalàn'ny Alahady ho avy tsy ho ela—izay handoavana an'i Laodikia hiala amin'ny vavan'ny Tompo. Ny fiandohan'ny fahirano nataon'i Nebokadnezzara dia voamariky ny fahafatesan'ny vadin'i Ezekiela. Tamin'ny nahafatesany dia nodidiana i Ezekiela tsy hisaona am-pahibemaso, satria izy no famantarana ny amin'ny hitondrana ny Jiosy ho any amin'ny fahababoana.

Ny fiandohan'ilay fe-potoana efatra taona, hatramin'ny 66 ka hatramin'ny 70, dia voamariky ny famantarana ny fahavetavetana mahamongana, izay no famantarana ho an'ny Kristiana tao Jerosalema handositra.

Koa rehefa hitanareo àry ny fahavetavetana mahatonga fandravana, izay nampilazain'i Daniela mpaminany, mijoro eo amin'ny fitoerana masina, (izay mamaky, aoka hahafantatra:) dia aoka izay any Jodia handositra ho any an-tendrombohitra. Matio 24:15,16

Fahirano roa izay mifandrindra mazava tsara, ary samy misy “famantarana” eo am-piandohan'ilay fahirano ireo fahirano roa ireo. Rehefa nanazava izay tian-kambara tamin'ny fahafatesan'ny vadiny sy ny tsy nisaonany i Ezekiela, dia nanazava izy ary avy eo dia nanoratra hoe:

Ary Ezekiela dia famantarana ho anareo; araka izay rehetra nataony no hataonareo; ary rehefa tonga izany, dia ho fantatrareo fa Izaho no Jehovah Tompo. Ezekiela 24:24.

Ny famantaran'ny fahafatesan'ny vadin'i Ezekiela dia fanondroana ny fandravana an'i Jerosalema sy ny tempoly izay ho avy tsy ho ela ary ny fahababoana any Babylona manaraka izany. Ny famantaran'ny fahavetavetana mampahafoana, izay nolazain'i Daniela, dia fampitandremana mba handosirana ny fandranganana, nefa samy manana famantarana eo am-piandohana ny fahirano roa tonta.

Hisy fahirano ara-paminaniana alohan'ny lalàn'ny Alahady izay ho avy tsy ho ela, ary ny fahafatesan'ny vadin'i Ezekiela dia tandindon'ny fiangonana Advantista Mitandrina ny Andro

Fahafito Laodiseana izay efa nodiavina tanteraka; fa i Ezekiela kosa dia tandindon'ny iray hetsy sy efatra alina sy efatra arivo, ary izy no tandindon'ily faneva atsangana amin'ny fiandohan'ny fahirano. I Ezekiela no fanevan'ny iray hetsy sy efatra alina sy efatra arivo amin'ny fiandohan'ny fahirano an'i Babylona, ary ny famantarana ny fahavetavetana mahamaha foana eo am-piandohana dia ny "famantarana" an'i Roma. Ny famantarana iray dia miresaka fampitandremana anatiny ary ny iray hafa kosa fampitandremana ivelany. Nisy tokoa fampitandremana ho an'ny Kristiana tamin'ny taona 66, nefa i Roma no famantarana fampitandremana. Ny famantarana tamin'ny fandravan'i Babylona an'i Jerosalema dia ny vadin'i Ezekiela. I Roma no sokajin'ireo mandray ny mariky ny bibidia, ary i Ezekiela no famantaran'ireo mandray ny tombo-kasen'Andriamanitra.

Vananim-potoana roa mifarana

Ny fahirano voalohany dia naharitra valo ambin'ny folo volana, ary ny fahirano faharoa dia naharitra efa-taona. Samy mahita ny fahatanterahany "mivantana kokoa" amin'ny andro farany ireo fahirano roa ireo, ary samy mifandray mivantana amin'ny faminanian'ny telonjato sy iraika amby sivifolo taona ary dimy ambin'ny folo andro, izay hita ao amin'ny Apokalypsy toko faha-sivy andininy faha-dimy ambin'ny folo.

Ny fiandohan'ireo dimy volana ao amin'ny Apokalypsy toko faha-sivy, andininy faha-folo, dia nahitana tantara iray izay manamarika fe-potoana valo amby telopolo taona, ka mifara amin'ny fahirano naharitra efa-taona, izay mifandray amin'ny isa valo amby telopolo, sady nanondro ny fiakaran'ny finoana silamo. Io fahirano naharitra efa-taona io dia manana tandrify aminy ao amin'ily tantara izay nanomboka rehefa nifarana ny (dimy volana) dimampolo amby zato taona, ary nanomboka kosa ny telonjato amby sivifolo taona sy dimy ambin'ny folo andro. Nanomboka tamin'ny 27 Jolay 1449 izany, ary efa-taona tatỳ aoriana, ny finoana silamo dia nitondra fahirano naharitra dimy amby dimampolo andro hanohitra an'i Constantinople, izay nifarana tamin'ny 29 Mey 1453.

Rehefa nifarana tamin'ny 11 Aogositra 1844 ny faminanian'ny fotoana izay nanomboka tamin'ny 27 Jolay 1449, dia nifandrindra tamin'ny fahirano naharitra efa-taona tamin'ny 1333 ka hatramin'ny 1337, ary koa tamin'ny vanim-potoana efa-taona tamin'ny 1449 ka hatramin'ny 1453, ireo efa-taona nisy ny fihetsiky ny anjely voalohany sy faharoa nanomboka tamin'ny 1840 ka hatramin'ny 1844. Ireo vavolombelona telo ireo, izay samy anisan'ily tsipika faminanianana iray ihany mivantana, dia maneho vanim-potoana an'ohatra efa-taona izay averina ao amin'ny tantaran'ny fihetsiky ny anjely fahatelo ily fihetsiky ny anjely voalohany sy faharoa tamin'ny 1840 ka hatramin'ny 1844. Ireo vavolombelona telo ireo dia manondro mialoha fahirano efa-taona ao amin'ny tantaran'ny iray hetsy sy efatra alina sy efatra arivo. Io vanim-potoana efa-taona io koa dia asehon'ny fahirano an'i Jerosalema tamin'ny 66 sy 70.

Ny fiandohan'ny fahirano naharitra efa-taona nataon'i Cestius tamin'ny taona 66, ary avy eo ny famaranan'i Titosy izany tamin'ny taona 70, dia mamoka tandindon'ny alfa sy tandindon'ny omega ho an'ny fe-potoana efa-taona. Io fe-potoana io ihany koa dia aseho amin'ny telo taona sy tapany, izay mifandrindra kosa amin'ireo telo taona sy tapany ara-paminanianana izay nanitsakitsahan'i Roma pàpaly ny fitoerana masina.

Fa ny kianja izay eo ivelan'ny tempoly dia avelao, ary aza refesina; fa nomena ny Jentilisa izany; ary ny tanàna masina dia hohitsakitsahiny roa amby efa-polo volana. Ary homeko hery ny vavolombeloko roa, ka haminany arivo sy roanjato ary enim-polo andro izy, mitafy lamba fisaonana. Apokalypsy 11: 2, 3.

Ary ho lavon'ny lelan-tsabatra izy, ary ho entina ho babo ho any amin'ny firenena rehetra; ary Jerosalema hohitsahin'ny Jentilisa mandra-pahatanteraky ny andron'ny Jentilisa. Lioka 21:24.

Zava-dehibe ny manamarika fa ampiasaiko avokoa na ny fanisana “inclusive” na ny fanisana “exclusive” momba ny fe-potoana asehon'ny mariky ny alpha, dia hatramin'ny mariky ny omega, avy amin'i Cestius ka hatramin'i Titus. Izany no manondro fa fampiharana roa momba ny fotoana no aseho ao anatin'ny tantara iray monja. Efa nodinihintsika sahady io foto-kevitra ara-Baiboly io, fony isika nandinika (lahatsoratra maro lasa izay) ny fotoana teo anelanelan'ny fitsidihan'i Jesosy an'i Kaisaria-Filipy (Panium) sy ny diany ho any an-Tendrombohitry ny Fiovan-tarehy. Mpanoratra ara-Baiboly roa no mitantara enina andro, ary ny iray kosa valo andro.

Ary rehefa afaka henemana, Jesosy nitondra an'i Petera sy Jakoba ary Jaona rahalahiny, ka nitondra azy ireo nitokana ho any an-tendrombohitra avo. Matio 17:1.

Ary rehefa afaka henemana, dia nitondra an'i Petera sy Jakoba ary Jaona niaraka taminy Jesosy, ka nitondra azy ireo niakatra irery tany an-tendrombohitra avo iray; ary niova tarehy teo anatrehany Izy. Marka 9:2.

Ary nony afaka valo andro teo ho eo taorian'izany teny izany, dia nitondra an'i Petera sy Jaona ary Jakoba Izy, ka niakatra tany an-tendrombohitra mba hivavaka. Lioka 9:28.

Ny fandravana an'i Jerosalema dia manana fampiharana “mivantana kokoa” amin'ny andro farany, ary io fandravana io dia vavolombelona roa asehon'i Babylona sy Roma. Ireo vavolombelona roa ireo dia mifanaraka, nefa manome toetra ara-paminaniana samihafa sy tena ilaina mba hampitomboana ny fahamarinana. Ny fahirano nataon'i Roma (66 hatramin'ny 70) dia naharitra efa-taona, izay maneho koa telo taona sy tapany. Ny telo taona sy tapany dia mifandray amin'ny fanitsakitsahana ny fitoerana masina sy ny miaramila, izay notanterahin'ny fanompoan-tsampy sy ny fahefana papaly samy izy. Ny fanitsakitsahana nataon'ny fahefana papaly dia naharitra telo taona sy tapany ara-tandindona, araka ny nasehon'ny telo taona sy tapany ara-bakiteny tamin'ny fahirano nataon'i Roma.

Io fahirano naharitra efa-taona io dia mifandray koa amin'ireo vanim-potoana efa-taona mifandray amin'ilay tsipika ara-paminaniana izay mamantatra ny fanandratana ny Islamo, ary aorian'izany ny fanandratana ny hetsiky ny anjely voalohany sy faharoa ary avy eo ny anjely fahatelo. Ny vanim-potoana manomboka amin'i Cestius ka hatramin'i Titus dia mifanehatra amin'ny kodiaran'i Roma papaly ary koa amin'ny kodiaran'ny Islamo. Ny kodiaran'i Roma sy ny telo taona sy tapany an'i Cestius sy Titus dia mifanehatra amin'ny telo taona sy tapany ara-tandindona an'i Roma papaly, ka izany no amaritana ireo antoko roa, dia i Roma jentilisa sy i Roma papaly. Ny kodiaran'ny Islamo dia ampifandraisin'io tantara io ihany koa rehefa takarina ho efa-taona izany, kanefa tahaka ny amin'ny kodiaran'i Roma ao amin'izany tantara izany, ny Islamo dia ampifandraisina amin'ny hery faharoa iray izay eo ambanin'ny kodiaran'ny Islamo—dia ny

Advantisma izany. Ny fe-potoana telo taona sy tapany dia maneho an'i Roma amin'ireo dingana roa iainany, ary ny fe-potoana efa-taona kosa dia maneho ny Islamo sy ny Advantisma. Tsy azo sarahina ara-paminaniana i Roma jentilisa sy i Roma papaly, ary toy izany koa, tsy azo sarahina ny Islamo sy ny Advantisma.

Mitaky ara-paminaniana izany fa rehefa dinihintsika ny fahirano an'i Babylona, dia tokony ho hita ao amin'ny fanoharana momba ilay fahirano naharitra valo ambin'ny folo volana ny fahatakarana roa ny fotoana. Ny fanehoana roa ny fotoana ao amin'ilay fahirano nentin'i Roma dia mitaky ara-paminaniana fanehoana roa ny fotoana koa ao amin'ilay fahirano nentin'i Nebokadneзара. Ny fahiranon'i Nebokadneзара naharitra valo ambin'ny folo volana dia azo takarina koa ho mariky ny taona iray sy tapany. Vao ambin'ny folo volana dia taona iray sy tapany, ary ny iray sy tapany dia azo ambara ho 1.5 taona. Ny fahiranon'i Nebokadneзара dia sady valo ambin'ny folo volana no iray teboka dimy (1.5) taona.

Ny valo ambin'ny folo volana dia manondro ilay fahefana izay hikosoka an'i Jerosalema, ary ny 1,5 taona kosa dia manondro ny finoana silamo. Ilay kodiaran'ny fanisana ara-paminaniana izay mamantatra ny valo ambin'ny folo volana dia mamantatra an'i Babylona, ary ilay kodiarana hafa amin'ny fanisana ara-paminaniana kosa dia mamantatra ny finoana silamo. Mbola tsy nasehonay mazava hatreto ny fanazavana ny amin'ny fomba ahatongavanay amin'ny fampiharana ny 1,5 taona mifandray amin'ny finoana silamo; kanefa dia tokony homarihina fa ireo fanisana roa ny fotoana ao amin'ilay fandranganana nentin'i Roma dia mifandray amin'ilay kodiarana ara-paminanian'i Roma, (na ny mpanompo sampy na ny papa), ary ilay fanisana iray hafa dia mifandray amin'ilay kodiarana ara-paminanian'ny finoana silamo. Ireo toetra ireo dia hita ao amin'ny fandranganana alfa sy omega an'i Jerosalema.

Ny fahirano naharitra efa-taona an'i Jerosalema tamin'ny andron'i Cestius sy Titus dia maneho ny fiafaran'ny tsipika ara-paminaniana iray izay nanomboka tamin'ny fe-potoana valo amby telopolo taona, ka nifarana tamin'ny fahirano naharitra efa-taona izay maneho ny fanandratana ny Silamo; ary ny fe-potoana farany naharitra efa-taona ao anatin'io tsipika io ihany dia maneho ny fanandratana ny faneva an'ireo iray hetsy sy efatra amby efapolo arivo.

Hotohizintsika ao amin'ny lahatsoratra manaraka ireo zavatra ireo.